

SAMHÄLLS-
VETENSKAPLIGA
FAKULTETEN

Vem förtjänar sympati?

En kvalitativ textanalys om hur den gängkriminella individen
konstrueras i Aftonbladet.

Kandidatuppsats (SOPB63)

HT 2023

Handledare: Asbjörn Storgaard.

Authors: Bewran Sümbül och Juno Terenius Woloszin

Title: Vem förtjänar sympati?

Supervisor: Asbjörn Storgaard

Abstract

This study contains a document analysis of articles in the Swedish newspaper Aftonbladet. It's a social constructionist analysis with a discourse theory. The empirical material are published articles from the newspaper Aftonbladet between the dates 18th of October till 17th of November. Every article that contained the words "gang crime" and "gun violence" got selected. 36 articles have been read and analyzed with Donileen Losekes (2003) discourse theory together with Erving Goffman's (2020) concept of stigma. The chosen theory is written by Loseke (2010) and it's about how we construct people with social problems in two categories based on our own presumptions, conditions and values. Either we construct people as a victim or as a villain depending on if we feel sympathy from them or not. The analysis has been steered through themes that we could see while we were reading. Then we have been studying our empirical material using the theoretical framework and chosen themes. The results are that the construction of both villains and victims appears in the empirical material. With this study we identified factors that have a part in the social construction of a villain in Aftonbladets articles. Får example you might be constructed as a villain if you have a cultural background that differs from the Swedish community. Or maybe if you are socially active in an area that is viewed in a poorly way. But you can be constructed as a victim based on your age, if you are a child, or if you're a product of dysfunctional family relationships, loss of education or maybe have been growing up in a socioeconomically disadvantaged area. These conclusions are based on the analysis that has been done on news- and debate articles. We problematize the fact that gang criminals are portrayed as victims and the risks associated with extending the constructions of villains to innocent people.

Key-words: gang-crime, gang-violence, gun violence, social construction, victims, villains.

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
1.1 Problemformulering.....	6
1.2 Syfte.....	7
1.3 Frågeställningar.....	7
2 Bakgrund	8
2.1 Mediernas betydelse.....	8
2.2 Gängkriminalitet.....	9
3 Kunskapsläge	11
3.1 Att konstruera sociala problem.....	11
3.2 Stigmatisering i media.....	12
4 Teori	15
4.1 Teoretiska utgångspunkter.....	15
5 Metod	18
5.1 Val av metod.....	18
5.2 Arbetsfördelning.....	19
5.3 Urval.....	20
5.4 Empiriskt material.....	21
5.5 Metodologiska överväganden.....	22
5.6 Trovärdighet och legitimitet.....	23
5.7 Etiska överväganden.....	24
5.8 Analys och bearbetning.....	26
6 Analys	28
6.1 Skurken.....	28
6.2 Stackaren.....	32
6.3 Vilken bild förmedlas?.....	34
7 Slutdiskussion.....	37
Referenslista.....	40

1 Inledning

Brottsförebyggande rådet (BRÅ 2023) beskriver att brottsligheten i största allmänhet i Sverige har varit på en "stabil" nivå mellan 1986-2012. Idag har vi rekordmånga skjutningar i Sverige och Sverige är det landet i Europa som har gjort den största ökningen av dödligt skjutvapenvåld (BRÅ 2023). I nästan samtliga länder i Europa minskar dödsskjutningarna. En av de största ökningarna som vi ser i Sverige är just unga som utövar skjutvapenvåld. Till en början utövades våldet främst i socioekonomiskt utsatta områden men det finns en större variation nu. De som faller offer för skjutvapenvåldet är oftast unga män. Många av dessa unga vuxna män är i stor utsträckning tidigare dömda för brott, oftast arbetslösa eller på annat vis utanför samhället (ibid).

Gängkriminalitet väcker bland annat intresse med anledning av dess framfart och ständiga närvaro. Det framgår i Amir Rostamis (2017) artikel där han beskriver hur snabbt växande gängkriminalitet varit de senaste 30 åren i Sverige. Gatugång och skjutvåld är ett överlappande fenomen som orsakar sociala utmaningar. Han lägger vikt vid att vi behöver identifiera grundorsaker för kriminella gäng och gängvåld för att i sin tur kunna förminska förekomsten. Rostami (2017) förklarar att detta växande sociala problem kräver mer forskning för att komma under bukt med det. Han skriver att det finns flera dimensioner till hur gängen är uppbyggda samt hur de upprätthålls och att det krävs en förståelse för att kunna bryta dem. Precis som Rostami (2017) skriver finns det flera dimensioner inom gängen och det finns också flera dimensioner i varje socialt problem. Det finns ett antal varierande vinklar att studera ett socialt problem utifrån. Vi är intresserade av att förstå hur samhället ser på och talar om social problematik. I följande avsnitt kommer två begrepp från vald teori presenteras för att få en inblick i hur konstruktionen av två specifika kategorier ser ut eftersom det kommer att vara genomgående i denna studie.

Den valda teoretiska utgångspunkt är skriven av Donileen Loseke (2003) och introducerar begreppen "victims" och "villains" i sitt resonemang kring konstruktionen av människor med social problematik. Sahlin (2016) använder liknande termer i sin artikel "Den kluvna klienten" men använder begreppen "stackare" och "skurkar" för att beskriva hur man gör skillnad på människor i behov av stöd. Vi kommer att använda oss av Sahlins (2016) begrepp genomgående

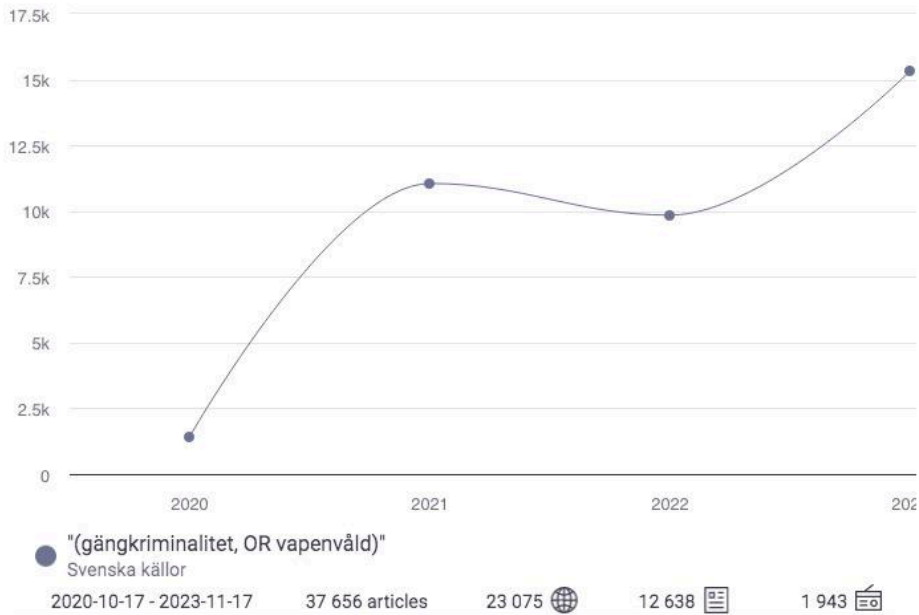
i denna undersökning eftersom de besitter samma mening som Losekes (2003), men är på svenska. Vidare ger Loseke (2003) exempel på hur vi kan komma att konstruera stackare och skurkar för att få ökad förståelse för hennes teori. Hon skriver om en period där homosexuella män och missbrukare som insjuknade i AIDS:s och jämförde dem med barn och kvinnor som insjuknade i sjukdomen. Processen, inför bedömningen av vem som förtjänar sympati, beskrivs genom att kartlägga offrets "renhet", vår direktöversättning av Losekes (2003) ord "purity" (Loseke, 2003, s, 81). Loseke (2003) beskriver att AIDS-drabbade fick mer uppmärksamhet när offren konstruerats som "oskyldiga" och därmed förtjänta av sympati (Ibid, s, 81). I detta fall bedömdes barn och mödrar som mer oskuldfulla än de homosexuella männen samt missbrukare. Loseke (2003) ger ett exempel på kulturell konstruktion vid bedömning av vem som förtjänar sympati och exemplet rör prostitution. Å ena sidan konstrueras gruppen prostituerade som "smittpölar", vår direktöversättning av Losekes (2003) formulering "pools of contagion", som för vidare sjukdomar. Å andra sidan finns det de som argumenterar för de prostituerades situation som offer för diskriminering. Om en person bedöms vara ansvarig för sin situation är personen inte värdig sympati och går då under konstruktionen av en skurk. Sedan blir den individ med föreställning om att vara "ren" trots sin situation vara värdig av sympati (ibid.).

Nu har exempel presenterats av hur kategoriseringen av skurkar och stackare kan se ut. Nu går fokuset till sociala konstruktioner i tidningar av gängkriminella. För att få ett hum om hur stor mängd tidningsartiklar som publicerats genom åren har vi tagit fram en graf för att få en tydlig överblick. Detta med anledning av att se om det finns skäl att använda tidningar som empiriskt material och för att förstå i vilken grad gängkriminalitet skrivs om. I kommande graf ser vi en markant ökning av publicerade artiklar de senaste tre åren. Under år 2023 har det publicerats över 15 000 artiklar som innehåller orden "gängkriminalitet" eller "vapenvåld". Därmed finns det gott om material för att undersöka hur den gängkriminella individen konstrueras i tidningsartiklar. Att det blivit ett dagsaktuellt ämne med sådan ökning sedan år 2022 ger ytterligare skäl att se vidare i detta.

TIDSPERIOD

2020-10-17 - 2023-11-17

Sökning: (gängkriminalitet, OR vapenvåld)

Genom Mediarkivet Retriever, som är en databas för publicerade artiklar ur en omfattande mängd källor, har vi producerat en graf. Vi valde att utforma en graf med hjälp av två sökord ("gängkriminalitet" och "vapenvåld") med syfte att se hur publiceringen av tidningsartiklar om gängkriminalitet sett ut de senaste tre åren. Grafen visar hur begreppen "gängkriminalitet" eller "vapenvåld" har ökat i språkbruket i svensk media mellan 2020-10-17 till 2023-11-17. Som vi ser har användningen av valda sökord ökat markant det senaste året vilket ger oss incitament för att undersöka detta vidare.

Källa: Retriever Mediarkiv.

1.1 Problemformulering

Sociala problem uppstår och formas utifrån sociala konstruktioner. Det är individer i grupp som avgör vilka förutsättningar som kategoriseras som problem och inte (Loseke, 2003, s, 15). Samhället förstås utifrån att vi kategoriserar varandra och att vi formar sociala konstruktioner, dock begränsar detta perceptionen av oss själva och varandra eftersom att människor är komplexa varelser, för komplexa för att tillhöra givna kategorier (Ibid, s 18). För att inte få allt för negativa konsekvenser av sociala konstruktioner finns det en tanke om att vi behöver medvetandegöra kategoriseringar för att minska antaganden om individer med sociala problem (Ibid, s, 22-23).

Från 1 januari till 18 december år 2023 har 52 skjutningar skett i Sverige (SVT 2023). Detta fenomen har varit närvarande i vår vardag sedan några år tillbaka, det är svårt att kringgå de nya rapporteringarna och de ständiga diskussionerna. Att gängkriminalitet är så pass aktuellt ligger till viss del som grund för valet av forskningsområde. I introduktionen har vi börjat presentera vår teori av Donileen Loseke (2003) som tar avstamp i social konstruktionism. Det är en diskursteori om hur vi konstruerar människor utifrån kategorier som avgör om man är värdig sympati eller ej. Genom att applicera detta perspektiv på valt forskningsområde eftertraktar vi en vidgad förståelse av hur media framställer individer kopplade till kriminella gäng. Det finns flera skäl att undersöka texter när det kommer till samhällsvetenskapliga studier. Tidningsartiklar är en form av text som blir ytterst relevant. Detta eftersom tidningsartiklar påverkar människans föreställningar av hur samhället är men också hur det bör vara (Boréus, 2022, s 182-183). Genom att analysera vad som produceras i tidningar kan man nå viss grund till befintliga föreställningar i samhället och därmed få förståelse för varför grupper och fenomen avbildas på respektive sätt (ibid).

1.2 Syfte

Syftet med vår studie är att undersöka gängkriminalitet i Sverige, mer specifikt hur den gängkriminella individen konstrueras i Aftonbladet. Vi är intresserade över hur dagstidningar upprättar och bidrar med åsikter om ansvar till etableringen av normer om vem som uppfattas som oklanderlig, oskyldig och straffvärdig.

1.3 Frågeställningar

1. På vilka grunder konstrueras den gängkriminelle som *skurk* i det studerade materialet?
2. På vilka grunder konstrueras den gängkriminelle som *stackare* i det studerade materialet?
3. Presenterar de valda artiklarna en sammanhängande bild av den gängkriminelle, eller finns det konkurrerande perspektiv?

2 Bakgrund

I följande avsnitt kommer vi att lyfta delar ur vårt forskningsområde genom att lägga fram bakgrund till dem. Bakgrunden har som syfte att utge en grundläggande förståelse för kommande empiriskt material.

2.1 Mediernas betydelse

Kommunikation är en förutsättning för människan och för socialt organiserade samhällen. Det är inget som väljs utan det uppstår. Medier som TV, tidningar och radio är exempel på hur kommunikation florerar i samhället (Strömbäck 2014, s, 10). Sedan medier uppstod har diskussioner förts kring makten medierna besitter. Det finns oro över hur medier påverkar människan, ung som gammal. Oro har uppkommit när nya medier har framställts, till exempel har det diskuterats intensivt sedan sociala medier börjat användas. Frågan har bland annat varit om sociala mediers makt kan komma att påverka de klassiska medierna som funnits med oss längre. Avseende makt lyfts två aspekter i var makten finns. Först nämns makt i massmedia i det format att det kan påverka hur konsumenten tycker och tänker. Därefter lyfts aspekten i var makten egentligen ligger för att bestämma vilket innehåll som ska produceras, det kan vara annat eller andra som styr innehållet än själva mediekanalen (Ibid, s, 84).

Massmedia har under nästan ett århundrade haft stor makt över de människor som konsumerar media. Idag tenderar vi att ta del av medier utan större reflektion. De flesta invånarna i Sverige med åtkomst till internet befinner sig ständigt i flöden där nyheter uppkommer och frodas. Det skiljer sig från de klassiska medierna. Bland annat behöver man sätta på TV eller radio för att få ta del av nyhetssändningarna vid utsatta tider (Lindgren, 2017, s, 6-9). Varje tag pumpar medier ut kopiösa mängder av nyhetsrapporteringar på allt från lokal till global nivå. Nyheternas innehåll har stor variation och den enskilde individen uppmärksammar främst de nyheter som denne anser vara viktiga. Vi kan konsumera mycket media som inte når vår medvetande eftersom det sorteras bort på vägen (Ibid).

Det som produceras av media påverkar våra upplevelser av verkligheten vilket ger media mycket makt. Det blir på detta vis eftersom människor är inkapabla till att undersöka vad som pågår i

verkligheten på egen hand, det är omöjligt att få uppgifter gällande allt som händer på bara lokal nivå. Media blir därmed avgörande för att vi ska kunna veta vad som sker i världen eller i närmsta stad (Strömbäck 2014, s, 102).

2.2 Gängkriminalitet

Utifrån det överflöd av information vi får från svenska massmedier angående gängkriminalitet är det oundvikligt att ha en uppfattning kring det. Man tenderar att påverkas av den information vi registrerar och agerar och baserar våra värderingar utifrån informationen. För att förstå ordet *gängkriminalitetens* betydelse vände vi oss till Svenska akademiens ordlista (2015) som delar ordet på två, det vill säga *gäng* och *kriminalitet*. *Gäng* sammanfattar en grupp individer, ofta ungdomar, och *kriminalitet* beskrivs som en synonym för *brottslighet*.

Nationalencyklopedin (2023) presenterar en bredare beskrivning varpå gängkriminalitet förklaras som att vara en grupp som begår brott men där brottsligheten i sig inte utgör en utmärkande roll i gruppens identitet. Gängkriminalitet beskrivs oftast som ungdomsgäng men kan även användas på grupper som inte uppenbart är ungdomar, såsom exempelvis fotbollshuliganer eller MC-gäng. Historiskt finns det kännetecken för gängkriminalitet. Ungdomsgäng som fenomen fick framfart efter uppkomsten av ungdomskultur. Det innebar att ungdomar gjorde motstånd för vuxnas kontroll genom att begå varierade brottsliga handlingar. Nationalencyklopedin (2023) beskriver även att gängkriminalitet i flera fall grundas i ett behov av gemenskap. Gemenskapen bildar i sin tur ett behov av att försvara sin egen grupp och deras territorium mot potentiella yttre hot. Dessa hot kan sammanfattningsvis betyda konkurrenter. Gänget är ofta lokalt baserat och har en homogen grupp av medlemmar. Vidare kan våld vara ett verktyg för att skydda från konkurrerande grupper vilket i sin tur leder till att gruppens rykte upprätthålls genom våld. Det är inte en självklarhet att brott begås i dessa gemenskaper och grupper, dock kan det förekomma. För en individ som upplever sig vara ensam, utan särskild tillhörighet eller saknar framgång i det konventionella samhället kan det leda till att individen söker sig till gäng. Den kollektiva gruppkänslan kan stärkas genom att begå brottsliga handlingar tillsammans, samt att det personliga ansvaret upplevs vara mindre till följd av gruppens resursstarka karaktär.

Brottsförebyggande rådet (2023) beskriver att man inte kan tala om gängkriminalitet utan att benämna organiserad brottslighet. Gängen som vi ser är enbart en del av brottsligheten som sker under ytan. En del av den organiserade brottsligheten är den marknad som försörjer behov av produkter som inte kan efterfrågas på lagliga grunder. De produkterna rör sig om allt från skattefri alkohol eller tjänster som arbetskraft utan arbetsavtal (Ibid).

3 Kunskapsläge

För att få fram ett kunskapsläge för valt forskningsområde började vi med att välja databasen LUBsearch för att söka efter relevant och aktuell forskning. Första sökningen bestod av sökorden “social constructionism” och “social problems”. Vidare filtrering har varit att forskningen ska vara publicerad tidigast år 2015. Som filter vid vår sökning valde vi att vi endast önskade resultat som var Peer Reviewed. Vi har sökt på engelska ord med anledning av att få ett mer vidgat sökresultat. Andra sökningen ser likadan ut men med sökorden “constructing people” och “gang violence”. Tredje sökningen består av sökorden “media influence”, “stigma” och “social problems”. Vi har sökt med flera sökord för att få med så mycket som möjligt från vårt forskningsområde.

3.1 Att konstruera sociala problem

Inom ramen för denna uppsats ska konstruktionen av den gängkriminella individen undersökas. Flynn, Halsey och Lee (2021) lyfter hur media, och den allmänna diskursen, i Australien framställer ungdomsbrottslighet i två grupper. Skribenterna menar att media och den allmänna diskursen överdriver brottsligheten och beskyller ungdomarna oproportionerligt. Ungdomar som är verksamma i organiserad brottslighet tenderar att ställas till svars för orimliga mängder brott och problem som sker i samhället. De menar att det befintliga förhållningssättet gör att ungdomsbrottsligheten ökar och förvärras utefter hur det konstrueras. Skribenternas slutsats blir därmed att tillvägagångssättet för att minska de kriminella verksamheterna inom de två gängen, och andra gäng, bör förändras. De lägger fram ett exempel på ett program som handlar om sociala insatser i syfte att erbjuda stöd till ungdomar för att i sin tur minska de brottsliga handlingarna. Så länge samhället fortsätter att ha ett fientligt narrativ kring ungdomar och förstärka handlingar på ett negativt sätt så kommer utvecklingen gå åt fel håll.

Ray Eads (2023) har skrivit en artikel om hur medvetenhet kring sociala konstruktioner kan komma att vara till hjälp vid social problematik. Till skillnad från föregående studie som visar på negativa följder av det. Artikeln handlar om hur socialkonstruktionism och systemteori kan användas i arbetet med social problematik inom just familjer. Artikeln lyfter trauman i familjekonstellationer av olika grad och form. Allt från naturkatastrofer som familjen upplevt tillsammans, till enskilda erfarenheter av våld i hemmet. Skribenten menar att artikelns teoretiska utgångspunkt i socialkonstruktionism, samt systemteori, kan bidra till slutsatser som blir hjälpsamma i behandling av familjer med trauma. Genom att se på det sociala problemet och hur det kan arbetas med, utifrån den teoretiska utgångspunkten, synliggörs därmed nuvarande föreställningar och metoder. Det ger i sin tur ett utrymme för att fundera över vad som fungerar och inte. Slutsatsen av artikeln är att socialkonstruktionism och systemteori tillsammans som ramverk kan främja tillvägagångssätt inom familjeterapi som är föredragna av både klienter och utförare.

I denna uppsats kommer tidningsartiklar studeras utifrån dess innehåll av sociala konstruktioner. Ekendahl, Karlsson och Månsson (2023) förklarar hur konstruktioner i just tidningsartiklar kan leda till att ett fenomen konstrueras fram på ett förstärkande sätt och möjligen inte helt sanningsenligt. Studien är en kritisk diskursanalys av svenska tidningsartiklar med syfte att förstå hur svenska tidningar konstruerar cannabis med kopplingar till gängkriminalitet. De kommer fram till att media framställer cannabis på två sätt. Först som en drog som ligger till grund för våld på gatorna och sedan som en drog som används vid avvikande beteenden hos individer. Cannabis konstrueras i media som farlig och tas upp i samband med den organiserade brottsligheten vilket ger följd av att gängkriminaliteten i Sverige som socialt problem betonas och förstärks.

3.2 Stigmatisering i media

Vidare ska denna uppsats också lyfta hur stigmatisering i tidningsartiklar ser ut i förhållande till vårt studerade material om gängkriminalitet. För ökad förståelse för stigmatisering i media läser vi Park, Li och Yangs (mm, 2023) forskning om hur media kan bidra med stigmatisering för grupper som använder opioider. Det är en kvantitativ enkätundersökning för att kartlägga hur

individer själva ser på det hela. 997 personer har svarat på enkäten och frågornas syfte är att förstå hur individer anser att medias framställning av opioidanvändningen påverkat stigmat kring det. Studien förklarar att det finns flera orsakssamband till hur tankegångar är utformade kring åtgärder för att få ner användningen av opioider. Det kan grunda sig i egna erfarenheter av narkotika eller politiska värderingar som i sin tur väcker olika känslor hos de som svarat på enkäten. Känslorna varierade mellan sympati, rädsla och ilska. Studiens enda slutsats är att media tenderar att framställa opioid-användningen på ett sätt som väcker sympati istället för att öka stigmatiseringen. Den andra slutsatsen är att resultatet av enkäten antyder en önskan om att de som arbetar med det sociala problemet ska jobba för att minska den sociala stigmatiseringen. Sedan eftertraktas det fokus på stöd till användare av opioider som är folkhälso-inriktade och inte endast straffåtgärder.

Fortsättningsvis förklarar Zexin Ma (2017) i sin studie att media kan bidra till negativa konstruktioner av social problematik. Artikeln har å andra sidan syfte att förstå hur media konstruerar psykisk ohälsa och hur det bidrar till en ökad stigmatisering av det. Studien är en narrativ analys av 41 artiklar som handlar om just hur media framställer psykisk ohälsa, samt sammanställer tidigare undersökningar och deras slutsatser. Artikeln kommer fram till att media i det stora hela bidrar till en negativ konstruktion av psykisk ohälsa trots att sociala medier tenderar att främja det på ett mer informativt sätt (Ma, 2017). I resultatet framkommer det att vuxnas och mäns psykiska ohälsa blir mer stigmatiserade än kvinnors och barns. Bland annat är schizofreni en av de psykiska sjukdomar som talas mycket om i media på ett nedvärderande sätt men att OCD (tvångssyndrom) skrivs om på ett mer objektiva sätt. Skribenten skriver att forskningen säger att medier har stark påverkan på samhällets uppfattning av saker och ting. Samhällets attityd ändras utifrån hur media framställer sociala problem och att i de flesta fall understödjer ett ökat stigma.

Fortsättningsvis läser vi en sista forskningsansats om globala medier, dock med koppling till dess påverkan på politiken istället för stigma. Tyukaeva (2017) gör en undersökning med syfte att förstå vilken roll globala medier har i världspolitiken genom en konstruktivistisk analys och metod. Studien synliggör vilka metoder som media använder sig av för att påverka aktörer som både är statliga och ej. Skribenten vill också förstå vilken funktion medias producerade

information har. Slutsatsen blir att globala medier påverkar samhället och världspolitiken utifrån hur de konstruerar fram verkligheten och världen. Globala medier är enligt skribenten de källorna som flest hämtar information ifrån.

I det forskningsläge som vi fått fram finner vi intressanta aspekter som kommer att inspirera oss framledes i uppsatsen. Det har varit betydelsefullt att läsa forskning med olika former av media som empiriskt material för att få exempel på hur det använts tidigare. Trots att det inte varit specifikt tidningsartiklar. Tidigare forskning betonar vikten av att förstå vilken roll massmedia spelar i vårt samhälle, hur det påverkar vår syn men också att det är den största plattformen som man kan uttrycka sig i (Strömbäck 2014). Därför är det av vikt att vidare undersöka hur saker och ting framställs i producerat material från varierande mediekanaler som TV, radio, sociala medier och tidningar. Det har sammanfattningsvis varit givande att läsa hur social problematik framställts i varierad form av media eftersom syftet har stora likheter med denna uppsats.

4 Teori

Studien är en textanalys med ett *socialkonstruktionistisk* perspektiv. Det innebär att studien kommer att förhålla sig kritisk till vad som är socialt konstruerat genom samhällets föreställningar. Socialkonstruktionismen bidrar till att förmedla hur verkligheten påverkas och formas av ytliga företeelser (Barlebo Wenneberg 2010, s 10-11). Det empiriska materialet kommer vidare analyseras med hjälp av Losekes (2003) teori om hur individer med sociala problem konstrueras utifrån två kategorier. I följande avsnitt kommer inte bara Losekes (2003) diskursteori att förklaras, men också Erving Goffmans (2020) förklaring av begreppet stigma. Vi har valt att ta med stigma då det kan komma att komplettera teorin i kommande analys. Fortsättningsvis kommer vi förhålla oss till Sahlins (2016) formulering av “stackare” och “skurkar” för tydlighetens skull istället för Losekes (2003) benämning “victims” och “villains”. Detta med anledning av att få ett mer systematiskt språk.

4.1 Teoretiska utgångspunkter

Loseke (2003) menar att det finns två sätt att konstruera individer med social problematik, genom begreppen “victims” och “villains”. Vi översätter begreppen till “stackare” och “skurkar” som Sahlin (2016) använder i liknande mening, även om den raka översättningen blir “offer” och “skurkar”. Stackare och skurkar utgör varsin kategori och förklarar om en individ med sociala problem är värdig sympati eller ej. De individer som konstrueras till stackare tycker man främst synd om. Enligt teorin så har stackare inte försatt sig i sin situation självmant. De förtjänar sympati, förståelse, stöd och hjälp. Bland annat tenderar människor, som kan relatera till det sociala problemet, ha mer förståelse och känna mer empati för andra som befinner sig i utsatta positioner. Genom att rapportera om de som faller offer för gängkriminaliteten anspelar språkbruket på läsarens sympati vilket resulterar i att läsaren utvecklar en ilska mot skurkarna, de gängkriminella.

Loseke (2003) fortsätter med att utforska vem som har företräde var det gäller att förtjäna andras sympati. Föreställningen om vem som förtjänar sympati är i de flesta fall oberoende av omfattning eller form av social problematik. De som *inte* kan förebygga sin situation bedöms oftare att förtjäna sympati än de individer som bedöms *kunna* förebygga sin situation (Loseke

2003, s, 77). Loseke (2003) beskriver dock att det finns många nyanser vad gäller vem som förtjänar respektive inte förtjänar sympati. Exempelvis kan ett offer för sexualbrott både anses förtjäna och inte förtjäna sympati. Fokuset tenderar att ligga på brottsoffret och vad för karaktäristiska drag som gjorde att hen utsattes. Först efter att identifiering gjorts av offrets egna ansvar för situationen kan man bedöma om hen förtjänar sympati eller inte (Ibid, s, 78). Exempelvis kan det innebära en kartläggning av vad brottsoffret hade på sig, för att förstå om offret bidragit till att brott begåtts. Efter denna typ av bedömning kan ytterligare slutsatser dras om individen i fråga konstrueras som stackare eller skurk. Om det skulle framgå att individen kan hållas ansvarig för situationen denne hamnat i, lutar konstruktionen oftast att inte förtjäna sympati. Loseke (2003) beskriver den moraliska faktorn som avgör vem som förtjänar sympati och inte, vilket ofta beror på vem man frågar samt olika kulturella skillnader i samhället. Människor lägger värde i vissa begrepp men inte i andra. Synen på "hårt arbetande" kontra "lata" människor är ett exempel. När missöden sker för den hårt arbetande individen finns det en föreställning om att hen förtjänar sympati medan den "lata" individen förväntas ta ansvar för sina egna omständigheter i högre utsträckning (Ibid, s, 79).

Loseke (2003) fortsätter med att beskriva kulturella fördomar och föreställningar om *oskuldshet* som en konstruktion i utredningen om vem som förtjänar sympati. Exempelvis är det lättare att visa sympati mot barn och äldre som framstår som mer oskuldfulla, eller moraliskt rena. Det är svårt att sympatisera med exempelvis en kriminell eller prostituerad till följd av deras kontroversiella levnadssätt (Loseke 2003, s, 81). En faktor kring vem som förtjänar sympati är klass, och att konstruera brottsoffer inom medelklassen tenderar att vara mer framgångsrikt eftersom att de utgör den största delen av massan. Det är inte lika förekommande att sympatisera med stackare med fattig härkomst eller minoriteter. När det gäller offer för sexualbrott och misshandel får individen mer sympati om denne tillhör medelklassen, är välutbildad och/eller är vit. Trots att samtliga individer som blir utsatta för brott oundvikligen är stackare, så resulterar detta i att de som drabbas av sociala problem utan sympati tenderar att vara oprivilegerade (Ibid s, 82).

Erving Goffman (2020) formulerar resonemang kring stigmatisering och dess effekt på människan. Trots att Goffman (2020) inte själv aktivt placerat sig inom socialkonstruktionismen,

finner vi ett intresse av att använda begreppet stigma i relation till gängkriminalitet. Omedvetet sker stigmatisering i anslutning till etablerade normer som upprätthålls av sociala strukturer. Social problematik är ett konkret exempel på något som skiljer sig från normen och följden av det är att individer stigmatiseras. Vi anser att stigma som begrepp kommer vara användbart i vår analys i samband med vår tidigare nämnda teori, särskilt vid konstruktionen av skurkar.

5 Metod

I detta kapitel berörs flera delar kopplat till metod. Först ska vi förklara vårt val av metod för studien och sedan hur vi delat upp arbetet. Därefter kommer urvalet och det empiriska materialet presenteras mer ingående för att tydliggöra studiens tillvägagångssätt. Slutligen lyfter avsnittet de metodologiska- samt etiska överväganden som har gjorts, men också ett stycke om hur studien har upprätthållit sin trovärdighet och legitimitet.

5.1 Val av metod

Efter att ha valt gängkriminalitet som forskningsområde har diskussionen förts kring vilken typ av empiriskt material som kan komma att bli aktuellt. Vi funderade över att göra intervjuer men kom inte riktigt fram till vilka som ska intervjuas, hur vi ska få tag på dem eller vad vi skulle använda materialet till. Det blev en avgörande faktor att intervjuer kan komma att bli tidskrävande. Eftersom vi har en tidsbegränsning för denna uppsats valde vi att fundera vidare. Då vårt syfte med studien är att studera och kartlägga massmediers språkbruk och hur de konstruerar gängkriminella bedömde vi att intervjumetoden inte skulle kunna ge oss ett tillfredsställande resultat. Intervjuer skulle ge oss personliga utsagor, vars åsikter eventuellt är konstruerade genom massmedia, och eftersom vi söker en större helhetsbild är det inte rätt empiri för oss (Bryman, 2018, s 257-258).

Gängkriminalitet är ett ämne som florerar konstant, all ny information som produceras hamnar i bland annat mediekanaler, nyheter på TV, sociala medier och i tidningar. Därmed finns det lättillgängligt material kopplat till vårt valda område. Vi ansåg att en textanalys av nyhets- och debattartiklar skulle bli spännande att göra, särskilt då artiklar som berör gängkriminalitet publiceras dagligen i svenska tidningar. Eftersom att tidningar ofta arbetar med sensationsjournalistik i syfte att väcka reaktioner med spektakulära rubriker finner vi ett intresse för just denna form av talarkonst (Journalistakademin, 2023). Det blir givande att basera studier på just tidningsartiklar utifrån det faktum att syftet med det producerade materialet är att rapportera för allmänheten om samhällets aktuella tillstånd. Informationen som rapporteras blir en spegling av individer i samhällets perception av sin omgivning och inte minst av varandra.

Det som produceras i tidningarna är en del av vad som formar den offentliga diskursen och är därmed en viktig källa för att förstå konstruktionen av olika samhällsgrupper. Genom vårt tillvägagångssätt av att analysera texter i form av nyhets- och debattartiklar kan vi få en uppfattning av hur de påverkar samhällets individer (Boréus, 2022, s 181).

Efter att urvalet av empiriskt material gjorts skall vi ta använda oss av tematisering som analysmetod för att bearbeta tidningsartiklarna. Därefter kommer vi ta ställning till hur dessa teman kan stå i relation till varandra (Lindgren, 2020, s 40). Som i ett släktträd ska vi identifiera grenar som hänger samman medan andra presenterar olika kategoriska aspekter. Vissa kategorier kommer att vara självständiga och andra kommer att hänga tydligt ihop med varandra. Att tematisera vårt empiriska material innebär inte enbart en sortering av informationskällor, utan är en central del i analysen av våra tidningsartiklar. För att djupdyka i det empiriska materialet och därmed kunna presentera en djupare förståelse av den företeelse, sociala konstruktioner, som vi studerar (Lindgren 2020, s 40). Att sedan hitta samband mellan betydelsefulla teman i de olika artiklarna för att därefter koppla dem till vår teoretiska utgångspunkt och frågeställningar, ger oss möjlighet för djupare analys.

5.2 Arbetsfördelning

I uppsatsen har vi båda som författare tagit del av det empiriska materialet och avgränsat vad som identifierade teman i texterna. Till viss del delade vi upp arbetet på så sätt att vi skrev avsnitt på egen hand. Efteråt tog vi båda del av samtliga producerade avsnitt i uppsatsen för att sedan lägga till fler aspekter och korrigera vid behov. Vi anser att det varit en fungerande strategi i uppsatsskrivandet för att minska upprepningar och upprätthålla hög effektivitet. Exempelvis började en av oss med kunskapsläget medan den andra påbörjade analysen för att sedan ta del av båda avsnitten ihop. Främst har uppsatsen skrivits tillsammans, men vid enstaka tillfällen då detta ej varit möjligt har diskussioner ständigt förts. Allt som producerats har gjorts i samförstånd med båda författarna för att den röda tråden ska bevaras och kvaliteten förhålla sig hög.

5.3 Urval

För att hitta tidningsartiklar, som empiriskt material, digitalt använde vi oss av Retriever mediearkivet. Det är ett verktyg som innehar en omfattande mängd publicerade tidningsartiklar och genom filtrerade sökningar kan man få fram artiklar efter önskemål. Urvalet av det empiriska materialet kommer att vara målstyrt utifrån kriterier. Det innebär att datainsamlingen kommer anpassas utifrån våra bestämda kriterier och endast de artiklar som fyller kraven kommer att tas med i urvalet (Bryman, 2018, s 498). Kriterierna är att artiklarna ska följa sökningens krav som kommer att beskrivas i följande stycke, samt ha ett innehåll om gängkriminalitet.

Till en början var tanken att använda nyhets- och debattartiklar publicerade under hela år 2023, från tre stora dagstidningar. Samtliga artiklar kopplade till gängkriminalitet i Sverige. Vi gick därmed in i filtret och ändrade vår sökning utifrån den tidsramen och tidningarna Expressen, Aftonbladet och Dagens Nyheter. Sökordet blev "gängkriminalitet" och genom verktyget ställde vi in att just det ordet skulle ingå i alla artiklar. Denna sökning gav oss ett resultat på flera hundra artiklar, vilket är ett alldeles för stort urval för vår studie. Vi började fundera över hur vi skulle kunna förändra sökfiltret utan att behöva välja bort artiklar osystematiskt och samtidigt få en rimlig mängd volymmässigt. Vi testade att artiklarna behövde ha ordet "gängkriminalitet" i sin rubrik, fortfarande samma tidningar och tidsram, vilket i sin tur gav ett för lågt resultat av artiklar. Av just denna sökning kom vi överens om att urvalet blev för litet och att vi med säkerhet fått ett stort bortfall av intressanta artiklar. Till sist kom vi fram till att ändra vår sökning helt i Retriever. Vi minskade tidsramen till endast en månad tillbaka, det vill säga 18 oktober 2023 till 17 november 2023. Sökningen gjordes utifrån endast en dagstidning istället. Det blev Aftonbladet, eftersom Retriever visade att de publicerat flest nyhets- och debattartiklar som kan kopplas till gängkriminalitet. När vi valde Aftonbladet som tidning fick vi fram de artiklar som producerats i både print och på webben. Vi resonerade över att välja ut fler sökord som exempelvis "gängvåld" och "vapenvåld". Genom att ta med alla tre sökord i sökningen i Retriever blev sökresultatet ett omfång av alldeles för många artiklar i relation till vår studies storlek. Vi var därmed i behov av att skala ner urvalet igen. Därefter ändrade vi sökningen till att artiklarna skulle innehålla ordet "gängkriminalitet" eller "vapenvåld". Vi tog bort "gängvåld" som sökord eftersom det var för likt "gängkriminalitet" och bedömde att det fanns potential av

variation genom att använda oss av orden “gängkriminalitet” och just “vapenvåld”. Sökresultatet blev då 55 artiklar och efter att vi tagit bort dubletter och sådana artiklar utan koppling till utvalt fenomen, hamnar vi på ett urval med 36 artiklar. Efter en vidare genomläsning av urvalet upptäcker vi att fyra av nyhetsartiklarna har ett större fokus på svensk klubb fotboll än vad det har för gängkriminalitet. Eftersom vi har ett kriteriestyrt urval anser vi att artiklarna om fotboll inte uppfyller kraven för att utgöra ett empiriskt material (Bryman, 2018, s 498). Med anledning av att det är sociala konstruktioner av gängkriminalitet som ska undersökas, behöver det empiriska materialet handla om det. Vi landar i slutändan på 32 tidningsartiklar varav det motsvarar ungefär 15 A4-sidor. Sammantaget är det 26 nyhetsartiklar och 6 debattartiklar.

Varför vi valde att samla vårt empiriska material från just Aftonbladet baseras inte bara på att det var den tidningen som gav oss flest sökresultat med valda sökord. Utan även med anledning av att Aftonbladet är Sveriges största tidning (Expandtalk, 2023). Eftersom Aftonbladet är så pass utbredd och, med vissa undantag, inte står bakom betalvägg som exempelvis Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet, har alla åtkomst till stora delar av Aftonbladets innehåll. Vidare motiverar vi den begränsade tidsramen med att vi önskar att vår studie baseras på en konkret tidsperiod där det empiriska underlaget skall enbart räkna in det senaste som hänt i det svenska samhället fram till att vi började studien. Om vi till exempel hade valt under hela år 2023 eller två specifika månader, hade det förmodligen varit ett för omfattande underlag för studien. Likaså om tidsramen begränsades till en vecka, då underlaget hade varit alldeles för litet. Vi kom överens om att välja just en månads producerad material av tidningsartiklar, eftersom det gav en rimlig mängd empiri för denna studie.

5.4 Empiriskt material

Avseende det empiriska materialet har vi läst både nyhets- och debattartiklar från Aftonbladet efter att urval gjorts. Nyhetsartiklarna täcker allt från skjutningar till andra brottsliga handlingar som kriminella gäng förser i samhället. Några nyhetsartiklar täcker brott som svenska gängkriminella begått utomlands, men majoriteten är nyheter om brott som begåtts i Sverige. Utifrån vårt urval är det tydligt att nyhetsartiklarna handlar om skjutningar i Sverige i störst utsträckning. Vi kan också se att barn i gängkriminalitet är återkommande i nyhetsrapportering. Nyhetsartiklarna varierar i sin informationsrikedom kring händelser, bakgrund, händelseförlopp

och åtgärder. När det gäller barn som kopplas till gängkriminalitet rapporteras det stundom om barnets socioekonomiska situation.

Fortsättningsvis skiljer sig debattartiklarna något mer än nyhetsartiklarna. Artiklarna diskuterar alternativa lösningar för gängkriminalitet likväl att belysa politikens misslyckanden. I debattartiklarna framgår skribentens åsikter, ofta politisk tillhörighet, och tankar rörande gängkriminalitet som ett socialt problem. Vissa debattartiklar beskriver oro för att gängkriminella organiserar sin brottslighet genom att starta eller gå in i företag där förskingring av pengar sker. Några artiklar handlar om hur mycket gängkriminalitetens konsekvenser kan kosta samhället och andra artiklar handlar om kommunens möjligheter för att bistå avhoppss- verksamhet. Debattartiklarna kan ha kritik mot myndigheter som central punkt eller kritik mot enskilda politiker. Det finns flertalet skribenter som vänder och vrider på vad som eventuellt kan vara de främsta lösningarna för att komma underfund med problemet och nå både vuxna och barn kopplade till gängkriminalitet. Samt att kritik framförts gentemot befintliga insatser eller förslag på förebyggande åtgärder som kan minska brottsligheten utövad av gängkriminella individer. Det ser vi bland annat i en av artiklarna där förslag på ändringar av lagar, inrätta nya enheter i myndigheter och liknande åtgärder främjas (Dadgostar, 2023). Exempel på andra potentiella lösningar i övriga artiklar, där författaren förhåller sig kritisk, är förslagen att tillåta avlyssning utan brottsmisstanke, anonyma vittnen, visitationszoner och drönare med ansiktsigenkänning. Kritiken mot dessa typer av metoder i det brottsförebyggande arbetet, menas vara integritetskränkande. Det kommer även på tal om hårdare straff som en möjlig lösning på gängkriminalitet varpå det argumenteras för att även omyndiga personer som begår grova våldsbrott skall straffas som vuxna.

5.5 Metodologiska överväganden

Den främsta anledning till de överväganden vi gjort har handlat om att kunna anpassa oss till den befintliga ramen av frågeställningar och uppsatsens generella krav för att fullborda en undersökning av kvalitet (Bryman, 2018, s 482). Bland annat var det ett taktiskt steg att ge upp två av tidningarna när vi gjorde urvalet. Med fler tidningar hade vi kunnat få nyhets- och debattartiklar från de största nationella tidningarna som varierar i sina politiska tendenser. Analysen hade i sin tur kunnat spegla en större del av svensk massmedia och fånga en mer

övergripande aspekt om hur den gängkriminella individen konstrueras i flera tidningar istället för en enstaka tidning. Det hade givits en följd av en bredare analys, bland annat hade likheter och skillnader kunnat identifieras sinsemellan tidningarna. Den viktigaste fördelen av det tillvägagångssätt vi haft är att volymen av det empiriska materialet blivit rimlig för att genomföra en socialkonstruktionistisk textanalys på det utan att det blir överväldigande. Fördelen med att endast ha en tidning är att vi kan dra slutsatser som gäller för Aftonbladet under månaden mellan den 18 oktober 2023 till 17 november 2023. Vi hade inte kunnat dra några större slutsatser om respektive tidning om vi haft enstaka artiklar från olika utgivare, även om vi hade kunnat dra slutsatser på materialet. Men undersökningen hade i sådana fall lyft konstruktioner av artiklar på ett osystematiskt sätt. Eftersom det socialkonstruktionistiska fokuset på processerna, genom vilka olika kategorier av människor konstrueras, i samhället är den breda täckningen när det gäller både tidsperiod och antal tidningar, inte allt för avgörande.

Vi bedömde att en textanalys är mest lämplig för vårt forskningsförfarande eftersom vårt empiriska material är av text i form av tidningsartiklar. En kvalitativ textanalys möjliggör en djupare förståelse av textens innehåll, inklusive subtila nyanser och kontextuella element (Boréus, 2022, s 185). En kvantitativ metod, exempelvis enkätstudier, undersöker bakgrundsvariabler som tolkas vara betydelsefulla. Bakgrundsvariabler betraktas som statistiska korrelationer, som därmed kategoriseras som olika teman, kön/ålder/etnicitet. Risken med denna form av analys kan dessvärre bli att den blir för hoc-inriktad, särskilt kring ändamål (Sohlberg & Sohlberg, 2019, s, 170). Utan att koppla den resulterande datan till generella sammanhang tenderar forskaren att nöja sig med tämligen minutiösa aspekter. Minutiösa aspekter är alltid intressant visserligen men var det gäller vår studie ger kvalitativ textanalys oss utrymme för att djupdyka och tolka massmedia-artiklarna, därför passar det bättre för vårt forskningsförfarande (Boréus, 2022, s 183).

5.6 Trovärdighet och legitimitet

För att göra vår studie trovärdig och legitim är det av största vikt att tänka på transparens och validitet i vår utformning. För att uppnå en transparens bör studien tydligt redogöra för processen och ingående motivera studiens resultat (Bryman 2018, s 486-487). När det gäller vårt forskningsområde om hur gängkriminella konstrueras kan man tänka sig att det är betydande

med en förförståelse kring ämnet. Eftersom gängkriminaliteten är så pass aktuell och nyheter kring kriminella dåd rapporteras varje dag genom massmedia förses vi, både författare av studien och läsare, med information som utformar en tidigare uppfattning och kunskap kring ämnet. Det är svårt att undvika tidigare personliga uppfattningar och föreställningar kring sociala problem, därför är det viktigt med transparens i vår textanalys att analysera vad som rapporteras i tidningar. Uppsatsens trovärdighet och legitimitet bygger på hur vi som författare avhandlar den information som ligger till grund för vår studie.

Den valda metoden har ett inflytande över texten och därför skall läsaren få en redogörelse för den metodologiska processen för att undvika missförstånd (Ahrne & Svensson, 2022, s 25). Vårt val av analysmetod ger oss verktyg för att studera texterna och för att diskutera texternas budskap. Men inte med syfte att komma med en lösning på studiens valda ämne. För att redogöra för detta kommer läsaren att begripa hur vi som författare utformar texten och varför.

Mot bakgrund för massmediers språkbruk har vi som författare en skyldighet att basera vår studie på objektivitet och enbart analysera texterna utifrån vald teori och metod för att studien skall bli autentisk (Bryman, 2018, s 468). Att förhålla sig kritisk i vår bearbetning av empiriskt material och undvika att spegla det språkbruk som används i tidningsartiklarna, kan vi uppnå en objektiv framställning av uppsatsens slutsats. Dock ska det tydliggöras att Aftonbladet är oberoende socialdemokratisk men att nyhetsredaktionen inte har någon politisk färg. Trots tidningens vinkel ska vi författare, som tidigare nämnt, hålla oss objektiva.

(Borttaget stycke om internet)

5.7 Etiska överväganden

Var det gäller etiska överväganden i studien är det viktigt att enbart basera studien på vårt forskningsförfarande. Det empiriska materialet vi bearbetar och därför inte utforma studien efter egen agenda eller ta andras forskning och forskningsresultat (Ahrne & Svensson, 2020, s, 35). Att respektera andras forskning är av vikt när det gäller att utforma sin egen studie (Eldén, 2020, s, 70). Det är skillnad på att ta avstamp i tidigare forskning för att uppnå något nytt och att kalkera. Något att påminna oss om är att forskning är kumulativ vilket gör att vårt syfte med

studien, samt forskningsresultat, skall kunna bidra med nytta och vidare förståelse för framtida studier kring samma ämne (Eldén, 2020, s, 72).

Vi behövde göra etiska överväganden under urvalsprocessen vid val av sökord eftersom de kom att påverka empirins identitet. Vi använde oss av ett fåtal sökord för att inte påverka urvalet mer än att få gängkriminalitet som innehåll i materialet. Genom detta förhållningssätt undviker vi att basera urvalet på en undermedveten agenda, alternativt drivas av tidigare föreställningar som kan komma att påverka vårt forskningsresultat (Bryman, 2018, s 675). Urvalet blir därför enbart baserat på begränsningar som rör, exempelvis, valda sökord och vald tidsram som tidningsartiklarna publicerades inom. Därför blev inte urvalet baserat på vilka artiklar vi personligen anser vara intressanta.

Vidare gäller det att skydda forskningsobjekt och personuppgifter vid deltagande i undersökningar. I denna studie behöver vi inte ta detta i beaktning eftersom vi skriver en textanalys på offentligt producerat material. Eftersom vi inte behöver förhålla oss till att inte röja en deltagares identitet krävs det inte av oss att följa denna typ av etisk uppmaning (Bryman, 2018, s 173-176).

En etisk reflektion är att vi inte har fått samtycke att använda utvalda tidningsartiklar från respektive skribent. Som journalist är det dock underförstått att offentligt publicerade texter är öppna för att läsas, diskuteras, kritiserats och användas. Däremot är det skillnad på att bli kritiserad och föra forskning på deras material, varpå man kan argumentera för att det finns en problematik i att vi inte fått samtycke. Att få samtycke för forskningsstudier är något universellt och angår inte enbart intervjumetoder eller enkätstudier. Alla forskningsobjekt har rätt att välja om de vill delta eller ej (Etikprövningsmyndigheten, 2023). Detta måste vi som författare till studien ta hänsyn till i de flesta fall. Dock blir det en tydlig skillnad i att ha ofrivilliga deltagare och använda offentliga texter utan samtycke. Vidare bör vi i vilket fall behandla tidnings-skribenternas uppgifter på ett varsamt sätt och likaså när vi behandlar deras material.

5.8 Analys och bearbetning

I föreliggande studie utgår vi ifrån begreppen “skurk” och “stackare” som vi lånar från Sahlin (2016). Användningen av begreppen ska vara detsamma som Losekes (2003) två begrepp “villains” och “victims”, men för enkelhetens skull väljer vi att skriva dem på svenska. De två begreppen ingår i våra frågeställningar som syftar till att ta reda på hur skurkar och stackare framställs i tidningen Aftonbladet. Sedan ska vi studera vilka grunder dessa konstrueras och sedan jämföra dem. Genom att göra en tematisk analys av vårt empiriska material kunde vi urskilja centrala teman genom en kodningsprocess (Bryman, 2018). Genom att koda skapar forskaren mening i sin data och kan genom detta även tolka materialet utifrån vad som är av intresse för studiens frågeställningar. Efter att ha läst in oss på Losekes (2003) teori om konstruktionen av skurk och stackare hade vi de “glasögonen” på oss när vi läste in oss på det empiriska materialet, vilket gjorde att tematiseringen, till stor del, utgick från hennes teori.

Genom Retriever Mediearkivet fick vi tillgång till det empiriska materialet och läste igenom artiklarna på Aftonbladets webbplats. Vi båda läste igenom artiklarna och identifierade under läsandets gång vissa återkommande teman som vi kunde koppla till Losekes (2003) begrepp, skurk och stackare. Vi identifierade att ålder, kulturell bakgrund, socioekonomiska förhållanden och vilka områden människor umgås på var återkommande teman. Ett annat tema vi identifierade, i tio artiklar, var fokuset på de komplexa bakgrundsfaktorer som presenteras som orsakssamband till varför unga individer vänder sig till gängkriminella aktiviteter och därefter argumenterar för förebyggande åtgärder. Dessa teman är intressanta och betydande för att svara på våra frågeställningar eftersom de ligger till grund för konstruktionen av skurk och stackare.

Det är ofta en begränsad del av sitt insamlade material som används i skrivandet av analys (Rennstam & Wästerfors 2015, s, 104). Dock betonar författarna att hur man reducerar och skär bort material är en öppen fråga och kommer att påverka slutresultatets karaktär. Vårt syfte med tematiseringen är att identifiera teman som hänger ihop med Losekes (2003) teori och våra formulerade frågeställningar. Rennstam & Wästerfors (2015) formulerar det på så vis att man behöver umgås med sitt material och läsa sig in på det för att kunna se vad i materialet som hänger ihop med sitt syfte med studien (Ibid, s, 85).

Rubrikerna i analysen utgår ifrån studiens frågeställningar och underrubrikerna är utformade utefter teman i det empiriska materialet vi, med hjälp av kodning, identifierat.

6 Analys

I analysen söker vi efter vilka grunder skurken och stackaren konstrueras i Aftonbladets tidningsartiklar med hjälp av våra utvalda teoretiska utgångspunkter. Detta inkluderar både nyhetsartiklar och debattartiklar. Analysen är uppdelad i tre mer omfattande teman, för att besvara samtliga frågeställningar, men med underrubriker som uppkommit vid tematisering.

6.1 Skurken

Vår första frågeställning lyder, “På vilka grunder konstrueras den gängkriminelle som skurk i det studerade materialet?”. Vi kommer därmed, i enlighet med frågeställningen, undersöka detta i Aftonbladets tidningsartiklar. Åldersaspekter är närvarande, och är det barn som utnyttjas och faller offer stärks konstruktionen av skurken. En annan faktor som driver konstruktionen av skurken är individens kulturella bakgrund och vad för områden individen förväntas röra sig i.

Ålder som faktor att skuldbelägga

Att ålder, bland annat, är en faktor för att skuldbelägga kan man tolka utifrån vänsterpartiets partiledare Nooshi Dadgostars (2023) debattartikel. Debattartikeln “Kriminella gäng måste stoppas från välfärden” beskriver att de kriminella gängen finansieras genom skattepengar och att barn är måltavlor för gängkriminella och faller därför offer för rekrytering till kriminella gäng. Hon beskriver att gängkriminella etablerar sig idag i välfärden genom att bedriva verksamheter som HVB-hem och vårdcentraler. Genom att få skattemedel för dessa verksamheter bidrar samhället till ekonomisk assistans för pengatvätt och kriminella aktiviteter. Att gängkriminella konkurrerar med välfärden betraktas som farligt för välfärdssamhället. Detta sammantaget med att kriminella gäng rekryterar barn i stor utsträckning ger en följd av att den gängkriminelle konstrueras som skurkar. Trots sitt fokus på kriminella gärningar kopplade till välfärdssamhället förs vårt fokus på debattartikelns passage om barnen som faller offer. Med hänsyn till Losekes (2003) resonemang kring människans ökade benägenhet att sympatisera med barn bidrar det till och ger oss belägg för att den gängkriminelle som rekryterar en omyndig är en skurk utan moral. Aspekten att utnyttja barn för egen vinning i sina kriminella aktiviteter ger samhället en anledning att konstruera personen som skurk. I det övriga empiriska materialet

registrerar vi inga artiklar som problematiserar rekrytering av myndiga personer. Det kan grunda sig i att myndiga personer förväntas ta självständiga beslut, samt kunna stå bakom sina handlingar i högre mån än barn. Eftersom att rekrytering av myndiga personer inte uppmärksammas i samma utsträckning kan man tänka sig att det är gärningen, det vill säga att rekrytera *barn*, som bidrar till att konstruera den gängkriminelle individen i artiklar som skurk.

Kulturell bakgrund och lösa grunder

Kulturell betydelse i konstruktionen av skurk kan vi se i ett exempel från bland annat Jimmie Åkessons (2023) debattartikel “‘Dålig integration’ - en ständig bortförklaring”. Åkesson (2023) argumenterar för att hantera gängkriminalitet med åtgärder som skärpta straff, stärkt polisnärvaro och eventuell utvisning från landet av kriminella. Åkesson (2023) lägger dels ansvaret på de komplexa underliggande samhällsstrukturer, som leder till att unga individer vänder sig till gängkriminalitet, och dels på den enskilde individen. Faktorer som bidrar till de spänningar och motsättningar som har byggts upp i det svenska samhället är exempelvis hederstänkande, kulturella skillnader och “svenskfiendlighet”, menar Åkesson (2023). När Åkesson (2023) skriver “Problemet är inte invandring i sig – det handlar framför allt om omfattning och varifrån dessa migranter kommer” utgår han ifrån antaganden och fokus på aspekter som andra nyhetsartiklar och debattartiklar, i vårt empiriska material, inte lyfter. Exempelvis när det gäller faktorer som heder och vad han kallar “svenskfiendlighet”, eller att invandringens omfattning är en del av problemet. Utifrån dessa exempel gör han dels en tydlig distinktion mellan människor, var det rör sig om härkomst och kultur. Trots att han redogör för den underliggande komplexiteten mot en lösning, tydliggör han att dessa personer som begår våldsbrott dels inte förtjänar sympati och dels är ett samhällsproblem som har migrerat till Sverige. Detta är tydliga indikationer på att skribenten konstruerar den gängkriminelle individen som skurk. Åkesson (2023) tycks göra en korrelation mellan invandring och gängkriminalitet, vilket han med texten konstruerar invandrare som grupp som potentiella skurkar. På grund av kulturella skillnader, hederstänkande och den så kallade “svenskfiendlighet” i kombination med gängbrottsliga aktiviteter konstrueras dessa individer ganska direkt som skurkar. Alltså är den kulturella bakgrunden och föreställningen om denna bakgrund en givande faktor över om individen konstrueras som skurk eller stackare i text.

Å ena sidan dominerar inte denna faktor i det övriga empiriska materialet, vilket gör att den kulturella bakgrunden inte är styrande i konstruktionen av gängkriminella som skurkar.

Även de individer vars vardag inte domineras av gängkriminella aktiviteter, kan även de konstrueras som skurkar på lösa grunder. Oisin Cantwell (2023) beskriver i sin artikel risker med ett nytt förslag från regeringen som bejakar bland annat tillåtelse av anonyma vittnen, avlyssning utan brottsmisstanke, visitationszoner och ansiktsgenkännande drönare. Cantwell (2023) adresserar den mer kontroversiella sidan av förslaget som innebär att det även kommer att påverka de personer som saknar brottsmisstanke. Ett utdrag från texten är:

“Visst, det går att finna argument för var och en av dessa och andra verktyg. Men finns det någon som kan överblicka helheten och som förstår vad allt detta sammantaget betyder för vår frihet?”.

Precis som Cantwell (2023) formulerar, påverkas individer utan koppling till gängkriminella aktiviteter med anledning av andra egenskaper. Skurkar konstrueras, med andra ord, på vissa grunder de inte kan styra över, exempelvis kulturell bakgrund eller miljöer de rör sig i. Att bli konstruerad som skurk har alltså inte alltid med individens handlingar att göra. Utan i de flesta fall föreliggande föreställningar och fördomar (Loseke, 2003). Man kan fråga sig vad som händer inom en människa som konstrueras in i samma kategori som gärningsmän med grova våldsbrott i sitt bagage. Särskilt när samhället i stort bekräftar föreställningen om att någon är en skurk, trots att felaktiga handlingar inte begåtts. Att individer blir kategoriserade för sina personliga egenskaper, som tidigare nämnt, på samma vis som en brottsling. Här kan det bli relevant att diskutera stigmatisering.

Stigmatisering av grupper berörs av den plats gruppen tillhör i de sociala strukturerna. Hur gruppen bemöts av andra är en del av problemet som man först kan förstå med hänsyn till den historiska bakgrunden (Goffman, 2020, s, 179). När man är en del av samhällets invånare är det oundvikligt att ha en uppsättning av normativa förväntningar på varandra varpå normerna är i viss grad internaliserade. Goffman (2020) beskriver huruvida det inte alltid är individens egna vilja att passa in som avgör utan individens omständigheter som hen inte har någon kontroll

över. Hur individen rättar sig efter normer styr inte utan om individen *överensstämmer* med givna normer (Goffman, 2020, s, 181). Enligt Goffman (2020) kan vi därför anta att ansvaret flyttas från individen till yttre omständigheter där den enskilde individen blir försvarslös. Zexin Ma (2017) som vi tidigare nämnt formulerar sin forskning som indikerar att mediernas roll har en betydande influens på människors perception av samhället och hur vi uppfattar olika ämnen. Baserat på mediernas språkbruk och hur de presenterar sociala problem förändrar människors föreställning kring problemet och i många fall bidrar till ökad stigmatisering. Stigmatisering blir ytterst relevant när det kommer till att individer i samhället har föreställningar om sig på lösa grunder. Det är risken i att individer kategoriseras utifrån personliga erfarenheter och perspektiv då människor tenderar att generalisera grupper utan vidare grund.

Närvaro som bedöms som avvikande

Föreställningen av var unga killar förväntas röra sig är en aspekt som leder till antaganden om vem som är skurk eller inte. Hällsten och Melin (2023) beskriver i sin artikel “Uppgifter: Polisens teori – flera mordkommandon stoppade” att ett “gäng” väckte misstanke hos polisen, på grunder av deras närvaro i ett område som polisen bedömde vara avvikande. Bedömningen från polisens sida var att ingripa, vilket bejakar att gänget konstrueras som skurkar i just den situationen. Polisen valde alltså att handla utifrån området de befann sig i och de som närvarade där kom att falla offer. Eftersom en grupp med män, som beskrivs vara runt “tjugoårsåldern”, ses i ett område som de inte *verkar* tillhöra uppfattas de som avvikande och misstänkliggörs av polisen. Artikeln förtäljer inte mer än ungefärlig ålder och kön men man kan spekulera kring om det har en korrelation med kulturell bakgrund. Precis som vi kan se enligt Åkessons (2023) resonemang, eller regeringens förslag om att ingripa trots avsaknad av brottsmisstanke som Cantwell (2023) skriver om.

Om vart man rör sig, geografiskt, och sin kulturella bakgrund väcker misstankar och ligger till grund för att konstrueras som skurk, vart bör nivån ligga för den som verkligen är skurk? Med “verkligen är skurk” syftar vi till individer som begår olagliga handlingar. Om man konstruerar individer som skurkar på lösa grunder blir spektrumet för potentiella skurkar nära till obegränsat.

6.2 Stackaren

I detta tema kommer vår andra frågeställning att besvaras. Den lyder, "På vilka grunder konstrueras den gängkriminelle som stackare i det studerade materialet?".

Ålder som faktor att förlåta

Åter till Losekes (2003) resonemang kring att barns oskuldskraft gör människor mer benägna att sympatisera och förlåta. Utifrån tidningsartiklarna kan vi förstå att den gängkriminelles ålder bidrar till konstruktionen av denne, och att låg ålder tenderar att leda till konstruktioner av stackare.

Det är återkommande att ordet "pojkar" dyker upp i rubrikerna av artiklar som rör ämnet kring omyndiga gängkriminella. I artikeln av Hällsten och Melin (2023) blandas beskrivningarna om det rör sig om ungdomar, pojkar eller killar som betraktas som stackare. Det tycks finnas ett värde i att använda sig av ordet pojkar, antagligen för att det väcker uppmärksamhet hos läsaren (Loseke, 2003, s, 85). Det finns en föreställning av att barn och grova våldsbrott inte tycks höra ihop och när dessa begrepp förenas anspelar det på människans känslor. I dessa artiklar rör det sig om "pojkar", som förtjänar sympati i större utsträckning eftersom att de är barn (Loseke, 2003, s, 81). Resonemanget kan kopplas till föregående avsnitt om att ålder, mer exakt att vara myndig, är en faktor i konstruktionen av skurk. Resonemangen hör ihop i den mån att de som utnyttjar barn är skurkar, men samtidigt betraktas de rekryterade barnen som stackare till följd av sin låga ålder. Som Ekendahl, Karlsson och Månsson (2023) beskriver i sin forskning "Media constructions of an illegal drug: the link between cannabis and organized crime in Swedish newspapers." hur konstruktionen av cannabis ser ut i svenska tidningar som vi tidigare nämnt i vårt kunskapsläge. I denna studie ser vi likheter i de resonemang där konstruktionen av barn, pojkar, tonåringar, ungdomar och män sker i koppling till studiens syfte. Vad som anspelar på läsarens känslor beroende på val av ord som beskriver de inblandade i brotten (Loseke, 2003, s, 83).

“Det är en målgrupp som har levt utanför samhället”

En grund för konstruktionen av stackare, baserat på Aftonbladets publiceringar, förstår vi genom den gängkriminelles benägenhet att lämna de gängkriminella aktiviteterna. Exempelvis beskriver Gustav Sjöholm (2023) i sin artikel “Ökning av kriminella avhoppare pressar kommuner” att det blir fler och fler avhoppare från kriminaliteten. Artikeln beskriver att gängkriminella avhoppare har symtom som sömnsvårigheter, posttraumatiskt stressyndrom och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Sjöholm (2023) ger ett exempel på vad Lina Blombergsson, avdelningschef för stadsövergripande sociala frågor på Stockholms stad, säger: “Det är en målgrupp som har levt utanför samhället, som behöver mycket stöd under lång tid”. Även de beskrivna bakomliggande faktorerna till varför unga individer vänder sig till gängkriminalitet gör en mer benägen att sympatisera för de gängkriminella individerna, varpå dessa tenderar att konstrueras som stackare. Detta trots dennes tidigare lojalitet för gängbrottslighet och kriminella handlingar. Individen omdefinieras till en stackare, förmodligen eftersom individens tidigare kontroversiella värderingar och moral nu har omvandlats. Moralen hos den gängkriminelle individen står istället i linje med samhällets generella värderingar. Bedömningen som lyfts är att risken är stor för att avhopparen kommer att fara illa eller återfalla i gängkriminalitet. Artikeln trycker på att dessa avhoppare har levt utanför samhället och behöver hjälpinsatser för att upprätthålla avståndstagandet från sin tidigare livsstil. Det förebyggande arbetet ligger inte enbart i att få unga avhoppare på ny “bana” rent praktiskt, utan även att ändra deras tankesätt kring deras identitet och vilka förutsättningar de förtjänar.

Stackare till följd av bakgrund

Grunder till konstruktion av gängkriminella som stackare är bland annat uppväxt och avsaknad av bra förutsättningar. Mikaelssons (2023) artikel utgår ifrån att gängkriminella inte bör betraktas som “hopplösa fall” eftersom det finns potential för att de kan förändra sina liv. Dels utmärks åldersaspekter i denna artikel eftersom Mikaelsson (2023) beskriver gängkriminella som unga, och enligt Losekes (2003) teori har man har överseende med ungdomar och barn. Fokuset är dock inte nödvändigtvis på de kriminella aktiviteterna eller de kriminellas ålder utan på omständigheterna som leder till varför unga vänder sig till gängkriminalitet. På dessa grunder

konstrueras de gängkriminella som stackare eftersom de inte anses vara ansvariga för sina levnadsvillkor, även om följderna av deras förutsättningar är olagliga handlingar och problem i samhället.

Vid beskrivning av unga som söker sig till gängkriminalitet belyses deras behov av grundläggande mänskliga faktorer som mat, kärlek, säkerhet, pengar och syfte i vardagen. Detta skriver Magnergård Bjers (2023) i sin nyhetsartikel. Denna framställning kan ses som en konstruktion av att dessa unga är stackare till följd av omständigheterna, där de söker efter och engagerar sig i gängkriminalitet som en respons för att bli tillgodosedda med grundläggande behov. Därav bland annat samhörighet, sociala relationer och de behov som nämndes ovan. Därmed skapas en bild av dessa unga som stackare, då de förtjänar sympati för sin ogynnsamma socioekonomiska situation.

6.3 Vilken bild förmedlas?

Vår tredje, och sista, frågeställning är, "Presenterar de valda artiklarna en sammanhängande bild av den gängkriminelle, eller finns det konkurrerande perspektiv?". Utifrån vårt empiriska material identifierade vi olika intressanta aspekter var det gäller på vilka grunder den gängkriminelle konstrueras som skurk och stackare. Bilden som förmedlas är dels att skurkar konstrueras utifrån att utnyttja barn, invandrarbakgrund och dels röra sig i områden som kan upplevas som avvikande för andra. Bilden som förmedlas i konstruktionen av stackare är dels personers omyndiga ålder, samt uppväxt och levnadsförhållanden i socioekonomiskt utsatta områden.

Aftonbladet (2023) beskriver sig som "oberoende socialdemokratisk". Debattartiklar som avhandlas i analysen bottenar i politiska ideologier, som Jimmie Åkesson (2023) som är partiledare för det politiska partiet Sverigedemokraterna och Nooshi Dadgostar (2023) som är partiledare för Vänsterpartiet. I dessa två debattartiklar identifierade vi en, som vi upplevde det, "hårdare" ton. Det kan vi anta bottenar i dessa individers bakgrund i politiska partiers ideologier. Åkesson (2023) och Dadgostar (2023) är partiledare som därmed förespråkar sina partiers värderingar. De är trogna till sin ideologi och behöver därför inte ta hänsyn till Aftonbladets

neutralitet. Det finns inget krav på att debattartiklar ska vara neutrala, syftet med dem hade förlorats. När vi istället avhandlat nyhetsartiklarna upplever vi en övergripande “mjuk”, eller neutral, ton. Vad Aftonbladet menar är deras mening med nyhetsrapportering. Artikeln av Cantwell (2023) som vi använder oss av har även den “mjukare” ton trots sitt kritiska förhållningssätt. Denna ton kan tänkas böttna i att skribenterna för nyhetsartiklar och Cantwell (2023) är anställda av Aftonbladet och behöver därför vara trogna tidningens förhållningssätt. Dessa två olika förhållningssätt med det publicerade materialet ger ett intryck av ett mångfacetterat material vilket gör substansen nyanserad.

Skurk respektive stackare karaktäriseras genom att beskriva att det finns en föreställning av att skurken har makt över sina handlingar och öde medan stackaren inte kan ändra sitt tillstånd och lider av det (Loseke, 2003, s, 85). Övergripande konstrueras gängkriminalitet som något komplext men gängkriminella är ibland offer för omständigheter de inte kan rå för. Ovanstående resonemang, beaktas även i det empiriska materialet. Faktorer som gör människor benägna att ha överseende för skurkens handlingar är exempelvis om skurken är en produkt av dysfunktionella familjeförhållanden, förlust av utbildning eller uppväxt i ett socioekonomiskt utsatt område (Ibid, s, 87). I den meningen är gängkriminella offer för sin omgivning och tillvaro. Efter att ha tagit del av det empiriska materialet kan man tänka sig att denna föreställning är övergripande. Eventuellt kan det föreliggande orsaker till varför materialet domineras av att stackare konstrueras fram och att förslag på åtgärder ges. Beroende på sammanhang och vinkel kan man tänka sig att gängkriminella både är skurkar och stackare, det vi ser i hur, bland annat, Åkesson (2023) konstruerar skurken och hur Mikaelsson (2023) konstruerar stackaren.

Skurken som farlig outsider

Loseke (2003) beskriver fenomenet kring den *farlige outsidern* (dangerous outsider) som utvecklas till att bli en exceptionellt farlig skurk. Detta konstrueras utifrån grovheten av brottet och oskulden av offret. Ett exempel på detta kan vara ett bestialiskt sexualbrott mot en äldre kvinna av en individ som bröt sig in i hennes hem. Individen som begick gärningen konstrueras ganska direkt som en skurk (Loseke, 2003). Den exceptionellt farliga outsidern konstrueras vidare till att inte “tillhöra oss” och förlorar mänskligt värde till följd av sina kontroversiella

handlingar (Loseke, 2003, s, 85). I Åkessons (2003) beskrivning får vi en känsla av att han är benägen att göra en grov diskrepans mellan *vi*, de som inte är med i kriminella gäng, och *dem* som är med i kriminella gäng. Genom att konstruera en skurk identifierar man grunder som antyder att individen inte förtjänar sympati. Exempel på orsaker till att skurkifiera individer är när gäng grundar organisationer för att bli berättigade skattepengar som i sin tur bekostar gängkriminella aktiviteter (Dadgostar, 2023). Men att konstruera skurken som en farlig outsider behöver man bilda denne som någon som inte “tillhör” oss (Loseke, 2003), det vill säga “vi” som inte begår kriminella handlingar. Att bedriva organisationer för att genom skattepengar finansiera gängkriminalitet är kanske inte något som ger oss en känsla av otillhörighet men att begå våldsbrott mot enskilda individer gör en mer benägen för det, beroende på allvarlighetsgraden (Loseke, 2003, s, 85). Eftersom vårt empiriska material domineras av gängkriminella brottshandlingar som utgörs av annat än just våldsbrott mot oskyldiga, blir inte resonemanget förstärkt om en farlig outsider i det empirin. Å andra sidan är det en riskabel faktor när det kommer till att konstruera och kategorisera människor. I det tidigare nämnda exemplet, där polisen misstänkliggjorde en grupp med killar eftersom killarna befann sig i ett område som inte stämde överens med föreställningen om vilka som skall befinna sig där, är det inte helt otänkbart att fenomenet kring den farlige outsiders kan utvidgas (Hällsten & Melin, 2023). Finns det risker med att fenomenets ursprungliga betydelse som beskriver de som begår bestialiska och grova våldsbrott kan utvecklas till att beskriva skurkar i största allmänhet med en förhoppning att påverka läsarnas känslor? Vi funderar över om fenomenet om den farliga outsiders kan leda till ett politiskt verktyg för att bidra till ett “vi” mot “dem” som kan komma att ta sig i uttryck i samhället.

7 Slutdiskussion

Mot bakgrund av denna kvalitativa studiens empiriska analys belyser många av artiklarna de gängkriminella som stackare. Som individer med utvecklingspotential och förtjänta av sympati för sina levnadsförhållanden. Detta eftersom de saknar kontroll över sina förutsättningar, vilket kan grunda sig i socioekonomiskt utsatta boendeformer, arbetslöshet och avsaknad av samhörighet i det konventionella samhället. Den journalistiska vinkeln, i många rapporteringar som valdes utifrån vår filtrering på Retriever Mediearkivet, framställs som förlåtande. Alltså att den konstruktion vi kunnat identifiera i artiklarna har en underliggande mening att den gängkriminelle förtjänar sympati. Det kom som en överraskning för oss eftersom regeringen i stora drag fokuserar på strängare straff snarare än att utforska bakomliggande komplexiteter och satsa på resurser till exempelvis skola och socialtjänst. Detta kan å andra sidan grunda sig i att oppositionen syns mer när de ej är styrande.

Vidare ser vi skillnader i nyhetsrapportering och debattartiklar utifrån hur den gängkriminella individen i Aftonbladet framställs. Aftonbladet benämner sig som en oberoende socialdemokratisk tidning men med nyhetsrapportering som ej ska vara färgad av politik. Nyhetsartiklarna ger oss därmed en känsla av att den fakta vi tar del av producerades med avsaknad av agenda. Detta till skillnad från de debattartiklar vi har använt i analysen som är präglade av politiska ideologier eller personliga värderingar. Man kan argumentera mot Aftonbladets neutralitet eftersom den bottnar i ett politiskt partis ideologi vilket skulle kunna påverka upprätthållandet av föreställningar som görs i artiklarna. Vi har varit medvetna om risken och haft det i åtanke vid analyserandet.

Losekes (2003) resonemang om att ålder och andra bakomliggande faktorer gör en mer benägen att ha överseende för individer med social problematik, bejakar artiklarna detta förhållningssätt. De framgår den underliggande känsla av att de unga gängkriminella inte kan styra över sitt öde. Bristen på sociala resurser leder till att unga personer saknar incitament för att gå klart skolan, studera på universitet, söka arbete, betala skatt och ingå i det konventionella samhället. Aspekten om eget ansvar för sina handlingar lyser med sin frånvaro i det empiriska materialet. Miljö är en

aspekt till vad som driver människor till vad de gör, men att begå brott kontra inte begå brott är lagstiftat som objektivt fel och kontroversiellt.

Var det gäller att acceptera bakomliggande faktorer för att “ursäkta” kriminella handlingar är intressant eftersom det kan leda till sympatisering trots att brott begåtts. Det är inte olagligt att vara drabbad av fattigdom eller psykisk ohälsa. Man får däremot inte begå olagliga handlingar eller åtminstone straffas vi för det. Det finns därmed en annan sida till detta sociala problem i jämförelse med andra. Är det självklart att gärningsmän förtjänar sympati? Flera individer som ingår i kriminella verksamheter har begått flera brott, skadat eller kanske dödat andra människor. Det går att diskutera om människor har svårt att se gärningsmän som skurkar, men lättare som stackare, men eftersom skurkarna bryter mot svensk lag betraktas de som skurkar ändå. Som med mycket annat behöver vi kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt. Förebyggande insatser och stöd är avgörande för att minska organiserad brottslighet och för att hålla barn borta från det (Socialstyrelsen, 2021). Man får förakta olagliga handlingar, speciellt om andra människor kommit till skada, samtidigt som man kan ha förståelse för att individer hamnat i kriminella miljöer och vilja att hjälpa människor ur det. Sociala problem går att diskutera på både individ- och samhällsnivå varpå diskussionen kan skilja sig kopiöst. Men förebyggande insatser ska verka både i samhället stort och för den enskilde individen (Ibid).

En populistisk diskurs föds ur ett språkbruk som onyanserat behandlar föreställningen om skurkar och stackare, vilket kan leda till att diskursen förlorar komplexitet. Att bemöta och bekräfta konstruerade föreställningar av den unge som gängkriminell kan bidra med problematik hos den unges identitetsutveckling (Loseke, 2003). Något vi *vill* problematisera är att man borde vara försiktig med att enbart förhålla sig till gängkriminella som “stackare” till följd av deras potentiella dysfunktionella familjeförhållanden, förlust av utbildning eller uppväxt i ett socioekonomiskt utsatt område. Detta eftersom, som tidigare nämnt, människor behöver stå till svars för sina handlingar och ta egna beslut som minskar felaktigt handlande. Dessa potentiella levnadsförhållanden är olyckliga men inte olagliga, de bör därmed inte användas som ursäkter för att begå brott (Ibid).

Vårt intresse att göra denna analys utifrån Aftonbladets publiceringar grundas i tidningars kraftiga påverkan på människors vardag. En textanalys av tidningsartiklar ger oss möjlighet att förstå konstruktionen av olika samhällsgrupper i dessa texter. Vad vi tar med oss av denna analys är att skurkar konstrueras baserat på bland annat kriminella handlingar, utnyttjande av barn, kulturell bakgrund och föreställningar om invandrare. Stackare konstrueras bland annat baserat på bakomliggande faktorer som missgynnande uppväxt, ringa ålder och utanförskap. Utifrån ovan nämnda faktorer problematiserar vi stackarens avsaknad av krav på eget ansvar i det empiriska materialet. Sedan problematiserar vi de faktorer som konstruerar oskyldiga människor, enligt lagen, som skurkar. Det vill säga personliga egenskaper som ej kan påverkas av individen i fråga, exempelvis annan nationstillhörighet. Risken är att de som inte tar del i organiserad brottslighet kan komma att konstrueras som skurk på grund av sina fasta förutsättningar, samtidigt som faktiska brottslingar kan komma undan detta.

Ytterligare frågor vi reflekterat över under analysens gång, handlade just om kriterierna över vem som konstrueras som skurk, stackare och fenomenet den farliga outsiders. Det empiriska materialet ger oss exempel på vilka grunder gängkriminella kan konstrueras som skurkar kontra stackare. Men vi kan även se att personer som inte ägnar sig åt gängkriminalitet kan konstrueras som skurkar. Det finns föreställningar om vem som är en skurk oberoende av vilka handlingar som begåtts, bland annat utseende (Loseke, 2003). Vidare ifrågasätter vi om man kan konstrueras till en skurk för att ens kusin eller vän utövar kriminella aktiviteter. Borde detta rättfärdiga att man skall bli avlyssnad utan samtycke? Vi funderar över vad som kommer att hända med samhället om det formas en distinktion mellan *vi*, de som inte utövar kriminella handlingar, och *dem*, som heller inte utövar kriminella handlingar men som konstrueras som potentiell skurk trots det. Kan denna distinktion utvecklas till en vidare betydelse av en farlig outsider och därmed användas som politiskt verktyg i arbetet mot gängkriminalitet, och stärka mellanrummet mellan *vi* och *dem*? Loseke (2003) menar att andras föreställningar och bemötande påverkar perception av sig själv. Som Flynn, Halsey och Lee (2021) menar att mediernas språkbruk kring gängkriminella ledde till att det saknades incitament för dem att lämna gängkriminaliteten och ökade snarare de kriminella aktiviteterna. Kan man då tänka sig att om man blir bemött som skurk, utan saklig grund, att risken ökar för att vända sig till gängkriminalitet och bekräfta den sociala konstruktionen?

Referenslista

- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2022) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Göran Ahrne & Peter Svensson. Camilla Nevby (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber
- Aftonbladet (2023) Om Aftonbladet – kontakt och redaktionell policy. [<https://www.aftonbladet.se/omaftonbladet/a/LOIQ4/om-aftonbladet>. Hämtad 2024-01-13].
- Barlebo Wennerberg, Sören (2010). *Socialkonstruktivism - positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber AB.
- Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Stockholm: Liber AB.
- BRÅ (2023) Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder. [<https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2021-05-26-dodligt-skjutvapenvald-i-sverige-och-andra-europeiska-lander.html> Hämtad: 2023-12-04].
- BRÅ (2023) Organiserad brottslighet. [<https://bra.se/forebygga-brott/forebyggande-utifran-amne/organiserad-brottslighet.html> Hämtad: 2023-12-15].
- Boréus, Kristina (2022) Texter i vardag och samhälle. I: Göran Ahrne & Peter Svensson. Camilla Nevby (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber
- Eads, Ray (2023) Navigating post-trauma realities in family systems: Applying social constructivism and systems theory to youth and family trauma. I: *Australian & New Zealand Journal of Family Therapy*. 44(2): 214-224.
- Eldén, Sara (2020). *Forskningsetik: vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur
- Ekendahl, Mats, Patrik Karlsson & Josefin Månsson (2023). Media constructions of an illegal drug: the link between cannabis and organized crime in Swedish newspapers. *Drugs: education prevention and policy*, ISSN 0968-7637, E-ISSN 1465-3370, s. 1-10.
- Etikprövningsmyndigheten (2023) Forskningsperson [<https://etikprovningmyndigheten.se/> Hämtad: 2023-11-24].

- Journalistakademien (2023). Denna sensationella journalistiken. [<https://www.journalistakademien.se/blog/den-sensationella-journalistiken> Hämtad: 2024-01-18].
- Lee, Murray, Halsey, Mark & Flynn, Asher A 2021, 'Streets of menace: Constructing and deconstructing youth gangs in two Australian cities', *Onati Socio-Legal Series*, vol. 11, no. 5, pp. 1114-1132.
- Larsson, Daniel (2023) Branschrapport: Svenska tidningars digitala synlighet på nätet 2023. [<https://expandtalk.se/svenska-tidningar/> Hämtad 2023-11-22].
- Loseke, Donileen R (2003). *Thinking about social problems: An introduction to Constructionist perspectives*. 6. New Jersey: Transaction Publishers.
- Lindgren, Simon (2017) *Digital media & society*. London.
- Lindgren, Simon (2019) Kvalitativ analys I: Mikael Hjerm, Simon Lindgren & Marco Nilsson (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups.
- Ma, Zexin (2017). How the media cover mental illnesses: a review. I: *Health Education* Vol. 117. No. 1, s 90-109.
- Park, Hyojung, Roubing Li, Chun Yang, Josh Grimmi & Lance Porter (2023) The Role of Media in Addressing Opioid Use Disorder: Examining Causal Attributions and Emotions as Mediators of Media Influence on Stigma and Policy Support. I: *Journal of Health Communication*, 28: 835–845.
- Regeringskansliet (2023) Regeringen skärper straffen för brott som möjliggör skjutningar och sprängningar. [<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/10/regeringen-skarper-straffen-for-brott-som-mojliggor-skjutningar-och-sprangningar/>. Hämtad 2023-12-15].
- Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Rostami, Amir (2017) "Street-gang violence in Sweden is a growing concern" I: *Sociologisk forskning*, Vol. 54, nr 4, s. 365-368.
- Sahlin, Ingrid (2016). Den kluvna klienten I: *Socialvetenskaplig tidskrift*. s. 303-324.
- Socialstyrelsen (2021) Om exempel på metoder för att förebygga normbrytande beteende och brott.

[<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/barn-och-unga/unga-so-m-begar-brott/exempel-brottsforebyggande-metoder/om-exempelsamlingen/> Hämtad 23-12-15].

Sohlberg, Peter & Sohlberg, Britt-Marie (2019). *Kunskapens former: vetenskapsteori, forskningsmetod och forskningsetik*. Fjärde upplagan Stockholm: Liber

SVT (2023) Skjutningar i Sverige år för år

[<https://www.svt.se/datajournalistik/skjutningar-i-sverige-ar-for-ar/> Hämtad 23-12-18].

Tyukaeva, T.I (2017) Global media influence on modern world political processes: a constructivist approach. I: *Vestnik MGIMO-Universiteta*. Vol. 0, no. 4(55) pp. 242-271.

Empiriskt material

Alexandersson, Jenny (2023) Kungafamiljens nya fokus: gängvåldet.

[<https://www.aftonbladet.se/kungligt/a/4okBwE/kungen-och-kronprinsessan-i-kamp-mot-gangkriminalitet>. Hämtad: 2023-11-17].

Cantwell Oisin (2023) Vistelseförbudet sågas av remissinstanser.

[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/dwe3zq/oisin-cantwell-vistelseforbudet-sagas-av-remissinstanser>. Hämtad: 2023-11-17].

Christiansson, Alexander (2023) S gör som vanligt – vantolkar vad SD vill.

[<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/veBVE5/sd-s-vantolkar-vad-vi-vill-med-studieforden>. Hämtad 2023-11-17].

Dadgostar, Nooshi (2023) Kriminella gäng måste stoppas från välfärden.

[<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/BWL94v/v-stoppa-kriminella-i-valfarden-med-stopp-lag>. Hämtad 2023-11-17].

Davidsson, Maria (2023) Busch: Hjälp familjer flytta bort från gängen.

[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/kE9V6X/busch-hjalp-familjer-flytta-bort-fran-gangen>. Hämtad 2023-11-17].

Hansson, Rasmus (2023) Gängen slår mot Ulf Kristerssons hjärta

- [<https://app.retriever-info.com/go-article/057349202310181962519afa24faf0a29f28f2df69877e/null/archive/search?type=jwt> Hämtad 2023-12-05].
- Hjerten, Linda & Zangana, Beri (2023) Uppgifter: Svensk man skjuten till döds i Bosnien.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/kEg9nQ/uppgifter-svensk-man-skjuten-i-bosnien>. Hämtad 2023-11-17].
- Hällsten, Amanda (2023) Svenska gängkonflikten eskalerar – utomlands.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/69JObO/svenska-gangkonflikten-eskalerar-utomlands>. Hämtad 2023-11-17].
- Hällsten, Amanda & Melin, Erik (2023) Uppgifter: Polisens teori – flera mordkommandon stoppade.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/3E8RKd/uppgifter-flera-mordkommandon-stoppade>. Hämtad 2023-11-17].
- Hällsten, Amanda (2023) Uppgifter: Man mördad utomlands – kopplas till Rawa Majid.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/Xb0mLg/svensk-skjuten-i-bosnien-kopplas-till-rawa-majid>. Hämtad 2023-11-17].
- Hällsten, Amanda & Rapp, Johanna & Månsson, Annie (2023) Uppgifter: SVT-skådespelare gripen efter termosbomb.
[<https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/JQ9BG6/uppgifter-svt-skadis-gripen-la-bomb-utanfor-villa> Hämtad 2023-12-05].
- Hällsten, Amanda (2023) Nya kriget utomlands.
[<https://app.retriever-info.com/go-article/057349202311057d4d9679f4fd1c97d4c99e936a2fad3e/null/archive/search?type=jwt> Hämtad 2023-12-05]
- Lindgren, Simon & Magnersgård Bjers, Tina (2023) Från 16 till noll – staden som stoppade gängmorden.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/q1lvAg/fran-16-till-noll-staden-som-stoppade-gangmorden>. Hämtad 2023-12-05].
- Michaelsson, Cornelia (2023) Boxning och terapi ska hjälpa unga ur gängens klor.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/Q74RqP/boxning-och-terapi-ska-hjalpa-unga-ur-gangens-klor>. Hämtad 2023-11-17].
- Mikaelsson, Cornelia (2023) Dansk gängforskare: Sverige glömmer viktig åtgärd.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/l3Rgby/dansk-gangforskare-sverige-glommer-vikt>

- [g-atgard](#) Hämtad 2023-12-05].
- Ohlsson, Carina (2023) EU måste gå samman mot gängens företag.
[<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/5Bdy3X/s-eu-maste-ga-samman-mot-gangens-foretag>. Hämtad 2023-11-17].
- Schwartz, Peter (2023) Forskarens slutsats: 300 000 kronor för att få en ung kille på banan.
[<https://www.aftonbladet.se/minekonomi/a/xg28xV/gangvaldets-kostnader-75-miljoner-for-en-skjutning>. Hämtad 2023-11-17].
- Sjöholm, Gustav (2023) Ökning av kriminella avhoppare pressar kommuner.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/2B7kAl/okning-av-kriminella-avhoppare-pressar-kommuner>. Hämtad 2023-11-17].
- Skogelin, Marc (2023) Sköts av misstag under svarta våldsveckorna.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/P4lwKe/skots-av-misstag-under-svarta-valdsveckorna>. Hämtad 2023-11-17].
- Torstensson, Ebba & Beri Zangana (2023). Petra Lundh blir ny rikspolischef.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/69aqV3/ny-rikspolischef-presenteras> Hämtad 2023-12-05].
- TT (2023) Sköt flera skott mot villa - döms till livstid.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/9zJ0oq/skot-flera-skott-mot-villa-doms-till-livstid>. Hämtad 2023-11-17].
- TT (2023) Greps i Sarajevo - häktad för mord i Stockholm.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/P4lEnp/greps-i-sarajevo-haktad-for-mord-i-stockholm>. Hämtad 2023-11-17].
- TT (2023) Skotthål funna i dörr i Tyresö.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/0Q8wOg/skotthal-funna-i-dorr-i-tyreso>. Hämtad 2023-11-17].
- TT (2023) Risk för fler våldsdåd efter mordförsök i Malmö.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/bgPRo3/misstankt-skottlossning-i-malmo>. Hämtad 2023-11-17].
- TT (2023) Tre svenska gripna efter skjutning i Sarajevo.
[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/GM9WIJ/uppgifter-svensk-man-gripen-i-sarajevo>. Hämtad 2023-11-17].

TT (2023) 17-åring misstänks för mord på pojke.

[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/pQ8RBj/17-aring-misstanks-for-mord-pa-pojke>.
Hämtad 2023-11-17].

TT (2023) Pojke mördades – advokat Ivo-anmäler kommun.

[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/y6wpBE/pojke-mordades-advokat-ivo-anmaler-kommun>. Hämtad 2023-11-17].

TT (2023) Uppgifter: Svensk man ihjalskjuten i Sarajevo.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/wAzoeo/uppgifter-svensk-man-ihjalskjuten-i-sarajevo> Hämtad 2023-12-05].

TT (2023) S-vildar i koalition med M i Botkyrka.

[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/GMR7X9/m-presenterar-nytt-styre-i-botkyrka>.
Hämtad 2023-12-05].

TT (2023) Två unga begärs häktade misstänkta för delaktighet i dubbelmord

[<https://app.retriever-info.com/go-article/057349202310185ae0d39c19b571251944267091b0827b/null/archive/search?type=jwt> Hämtad 2023-12-05].

Åkesson, Jimmie (2023) Replik invandring “Bristande integration” den ständiga Bortförklaringen.

[<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/L179Vq/akesson-bristande-integration-en-standig-bortforklaring> Hämtad 2023-12-05].